İBN-İ HACCÂC NİŞÂBÛRÎ (Muhammed bin Muhammed)

Hadîs, kırâat ve tefsîr âlimi. Künyesi, Ebü'l-Hüseyn olup, ismi Muhammed bin Muhammed bin Ya'kûb bin İsmail bin Haccâc'dır. Nişâbûr'da yerleşip, oranın âlimlerinden olduğu için Nişâbûrî denildi. Dedelerinden Haccâc'a nisbetle İbn-i Haccâc diye tanındı. 368 (m. 979) yılında vefât etti.

Mısır, Şam, Irak ve Horasan'da birçok âlimden ilim öğrenen Ebü'l-Hüseyn Haccâc, kırâat ilmini Bağdâd'da meşhûr kırâat âlimi İbn-i Mücâhid'den aldı. Ömer bin Ebî Gılân, Muhammed bin Abdullah Saffâr, Ebû Abdullah Tûsî, Yahyâ bin Muhammed Anberî Sülemî, Abdullah bin İshâk Medâinî, Muhammed bin Cerîr Taberî, Ebû Abbâs Serrâc, İbn-i Huzeyme, Ahmed bin Muhammed Masercisî, Ali bin Abbâs ve daha birçok ilim erbâbı âlimin derslerinde bulunup hadîs-i şerîf dinledi. Yüzbin hadîs-i şerîfi râvileriyle birlikte ezberleyerek hafız oldu. Hadîs rivâyet eden âlimler ve kitap yazanlar hakkında tam bir ihtisasa sahip oldu. Nişâbûr'da yirmi sene bu husûsta ders okuttu. Kur'ân ilimlerinde engin bilgi sahibi idi. Kırâat ilminde kırâatine herkes itibar ederdi. Onun kırâatinin doğruluğunda, âlimlerin kanâati vardı. Mes'eleleri çok güzel kavrar, fasîh bir dille izah ederdi. Bu yüzden yirmi yıl bıkıp usanmadan, gece ve gündüz onun derslerine devam eden âlimler oldu. İlminden istifâde edip, güzel sözlerini duydular. Yaşı seksenin üzerine çıkınca, hadîs rivâyet edemez oldu. Gece ve gündüz, talebelerinden biri ona refakat ederdi.

İbni Haccac'ın derslerine birçok kimse devam etti. Bunlardan Hâfız Ebû Ali, Ebû Bekr İbni Mukrî, İbn-i Mende, Hâkim Nişâbûrî, Ebû Bekr Berkânî, Ebû Hazm Abdevî ve daha pekçok âlim ilim öğrenip, hadîs-i şerîf rivâyet etti.

Sahip olduğu ilimleri talebelerine ve eserlerine aktaran İbn-i Haccâc Nişâbûrî'nin "Nâsih-ül-Kur'ân ve Mensûhuhü" ve

“Kitâb-ül-ilel” adlı kitapları bilinen eserleri arasındadır. Seksen cüzden fazla olan “Kitâb-ül-ilel”de hadîs âlimleri ve kitap yazanlar hakkında bilgi vermektedir.

İbn-i Haccac’ın rivâyet ettiği bir hadîs-i şerîfte Peygamber efendimiz (aleyhisselâm): “Seni şüpheye düşüren şeyi bırak, şüpheye düşürmeyen şeye yönel.” buyurdu.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tezkiret-ül-huffâz cild-3, sh. 944

2) Şezerât-üz-zeheb cild-3, sh. 67

3) Mu’cem-ül-müellifîn cild-11, sh. 310

4) Hediyyet-ül-ârifîn cild-2, sh. 49

5) Tabakât-üş-Şâfiiyye cild-3, sh. 178, 271, 486